

เหตุการณ์ที่สำคัญในชีวิต

ผศ.ร่วร. ศรีคำภา
อาจารย์ประจำวิทยาเขตแพร่

ไม่มีใครล่วงรู้กາลทີຝ່ານພັນມາໃນອົດຕະຫຼາດ ແລະ ທະຫືທີ່ຍັງມາໄມ່ຄົງ ອີເວັບມີຈຸບັນວ່າໄດ້ເກີດເປັນ ອະໄຮບ້າງ ເວັນໄວ້ແຕ່ພຣະພຸທຮອງຄໍ ແລະ ອຣහັນຕສາວກສາວິກາ ຜູ້ມີຢານທີ່ຂໍ້ວ່າວ່ອຕັດສົງຢານ ຢານໃນສ່ວນ ອົດຕະ ອນາຄຕັດສົງຢານ ຢານໃນສ່ວນອນາຄຕ ແລະ ປັຈຸປັນນັ້ນສົງຢານ ຢານໃນປັຈຸບັນ¹ ເທົ່ານັ້ນ ຈຶ່ງທຽງ ແນະນຳສາວກທີ່ໜ້າຍໃຫ້ຕັ້ງຢູ່ໃນຄວາມໄມ່ປະມາກ ດັ່ງພຸທການີຕ່າວ່າ “ປມາໂທ ມຈຸໂນ ປທໍ” ແປລວ່າ ຄວາມປະມາກເປັນທາງແກ່ຄວາມຕາຍ² ແມ່ນຄັ້ງປະທານປັຈຸມໂອວາກກ່ອນເສດ້ຈັດບັນປຣິນພພານ ຕຽບສ່ວ່າ ວິກູ່ທີ່ໜ້າຍ ບັດນີ້ ເຮົາຂອເຕ්ອນເຮົອທີ່ໜ້າຍ ສັງຫັກທີ່ໜ້າຍມີຄວາມເສື່ອມໄປເປັນຮຽມດາ ເຮົອທີ່ໜ້າຍຈົງທໍາනັ້ນທີ່ໄຫ້ສໍາເລັດດ້ວຍຄວາມໄມ່ປະມາກເດີດ³

ດັ່ງນັ້ນ ທຸກເຫດຖານີທີ່ຝ່ານມາໃນຊືວີຂອງເຮົານັ້ນເປັນຫົວໜ້າທີ່ມີຄວາມສຳຄັງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແກ້ໄຂເພື່ອພັນນາຂີວິດໄປສູ່ຄວາມສຸຂ ສົດໃສໄດ້ອ່າງໄຮ ໃນທີ່ນີ້ ຂອສຽບເຫດຖານີທີ່ສຳຄັງໃນຊືວີຕາມເຮົາໄດ້ແກ່

๑. ການເກີດເປັນມຸນຸ່ມຍ
๒. ການດຳຮັງອຸ່ນຂອງຊືວີ
๓. ການໄດ້ຝັງຮຽມຂອງພຣະພຸທຮເຈົ້າ
๔. ການອຸບັດື່ນຂອງພຣະພຸທຮເຈົ້າ
๕. ການເກີດເປັນຄົນໄທ
๖. ການທຳນຸກາຮັງພຣະພຸທສາສນາ

¹ ສມເດືອນພຣະມາສມຄເຈົ້າ ກຽມພຣະຍາວຊີຣຢານວຣຣສ, ອຣມວິກາກ ປຣິຈເຊທີ່ ເມື່ອພົມກົມື, (ກຽມເທັມທານຄຣ: ໂຮງພິມພົມເລື່ອງເຊີ່ງຈາກເຈົ້າ, ໂດຍ), ໜ້າ ໤ໜ-໤໙.

² ປູ.ຮ. (ບາຄີ) ໂດຍ/ດະ. ປູ.ຊ.ຕື່ສ. (ບາຄີ) ໂດຍ/ດະ.

³ ທີ.ມ. (ໄທຍ) ໂດຍ/ດະ.

๑. การเกิดเป็นมนุษย์

สิ่งแรกเลยที่เป็นคุณค่าสำคัญของเราทั้งหลายครมีความภาคภูมิใจให้จงได้ คือ การได้เกิดมาเป็นมนุษย์อันสุดประเสริฐกว่าการกำเนิดเป็นสัตว์เดร็จชานหรือสัตว์เหล่านี้ในอบายภูมิทั้ง ๔ เพราะสัตว์เหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะบำเพ็ญกุศลคุณงามความดีได้เทียบเท่ากับการเกิดเป็นมนุษย์อย่างแน่นอน การที่ชีวิตหนึ่งชีวิตจะได้มีโอกาสปฏิสนธิในครรภ์ของมารดาคนนั้น โดยการอาศัยเหตุปัจจัยใดก็ตาม เหตุผลหนึ่งก็คือ มีบุญเป็นตัวนำร่มเป็นตัวสร้างนั้นเอง หลายชีวิตนับไม่ถ้วนจึงไม่มีบุญพอ เลยต้องไปจุติและปฏิสนธิในภพภูมิที่เป็นอบายภูมิดังกล่าวแล้ว อันเป็นสถานที่ที่ทุกคนไม่ปราศนา ฉะนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “กิจโฉ มนุสสรปฏิลาโลก” แปลว่า ความได้เป็นมนุษย์เป็นการยาก ^๔ พระพุทธองค์จึงได้ตรัสถึงประเฉพาะของการกำเนิดชีวิต ^๕ สถาน ^๕ คือ

๑. ชาลพุชช สัตว์เกิดในครรภ์ เช่น มนุษย์ ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นต้น
๒. อัณฑะ สัตว์เกิดในไข่ เช่น นก ไก่ เป็ด เต่า จะเขี้ย เป็นต้น
๓. สังເສທະ ສັດວິດໃນໄຄລໂຮງອ່ອງຊື້ນ ໄກສູດເນຳ ເຊັ່ນ ມີວິໄວຣສ ເປັນຕົ້ນ
๔. ໂອປາຕິກະ ສັດວິດໂດຍກາຣຸດຊື້ນ ເຊັ່ນ ເຫວາດ ສັດວິນອບາຍຸພົມ ເປັນຕົ້ນ

ดังนั้น ถึงแม้จะผ่านพ้นช่วงเวลาที่เราได้เกิดมาแล้วหลายปี ตามอายุของแต่ละคนหลายสิบปี จนกระหึ่งถึงบัดนี้ แต่ควรจะสำเนียงไว้อยู่เสมอว่า เราได้ทำหน้าที่ของความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ หรือยัง บางคนอาจจะสังสัยหรือกำลังสับสนด้วยซ้ำไปว่า ตนเองเกิดมาแล้วและก็ได้ทำหน้าที่แล้ว ในแต่ละวันเดือนปีอยู่นี้เอง เช่น เป็นชាតนาชาวด้วย เป็นข้าราชการ หหการตاجر เป็นต้น แต่นี่เป็นแต่เพียงหน้าที่หนึ่งที่ได้รับผิดชอบเป็นแต่เพียงอาชีพในการดำรงชีวิต ส่วนหน้าที่นั้นยิ่งใหญ่กว่า เช่น หน้าที่ของพ่อแม่ ครูอาจารย์ พระสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งทำหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณมีเป้าหมายที่สูงขึ้นไปตามคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมอันดี ดังบทกลอนท่านได้ประพันธ์ไว้ว่า

หน้าที่ของชาวประมงคือการจับปลา

หน้าที่ของพ่อค้าคือการหาผลกำไร

หน้าที่ของศิลปินคือการสร้างศิลปะ

⁴ บ.ร. (บาลี) ๒๕/๓๙.

⁵ พ.ป. (บาลี) ๑๑/๒๔๒.

หน้าที่ของพระคือการสอนมนุษย์
 หน้าที่ของชาวพุทธคือการทำดี
 หน้าที่ของเราในวันนี้คือต้องทำดีให้มากที่สุด

จึงเป็นเหตุการณ์ที่เราไม่ควรลืมว่า ท่ามกลางภาระและการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้น กำลังใจที่เข้มแข็งและสติปัญญาที่สมบูรณ์ จะทำให้เราเกิดความเดินต่อไปอย่างมีความมั่นคง สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคของชีวิตได้อย่างสง่าผ่าเมย และบรรลุความดีสูงสุดเท่าที่จะสามารถจะกระทำได้ในชีวิต

๒. การดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตประจำวันให้รอดพ้นจากมรณภัย ได้แก่ ภัยคือความตายที่ได้ปรากฏชีวิตคนและสัตว์ไปแล้วเป็นจำนวนคนนับ ทั้งในเวลาที่เรายังลับและตื่นอยู่ก็ตาม และสักวันหนึ่งก็จะมาถึงเรา ดังนั้น พระพุทธองค์จึงได้ตรัสว่า “กิจฉะมุจาน ชีวิต” แปลว่า การเป็นอยู่ของสัตว์เป็นการยาก⁶ ซึ่งเป็นสิ่งที่เมรู้ว่าวันเวลาและสถานที่ไหนก็จากภัยแห่งกรรมนี้แล้ว ก็ยังมีภัยแห่งธรรมชาติ ที่คอยควบคุมการให้ผลแห่งกรรมอยู่อีกถึง ๔ ประการด้วยกัน ซึ่งมุมวทโณ ภิกขุ ท่านได้เคยเรียบเรียงไว้ในหนังสือเรื่อง กรรมลิขิต⁷ ดังนี้

“ การที่กรรมจะให้ผลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ๔ ประการ คือ คติ อุปธิ กาละ และ ปโยค ”

๑. คติ หมายถึง ภาพที่เกิด ถ้าเกิดในภาพภูมิที่ดี เช่น สวรรค์ หรือพรหมโลก เรียกว่า คติสมบัติ ณ ที่นั้นบ้าที่ได้กระทำไว้ในชาติปางก่อน ไม่มีโอกาสที่จะให้ผลได้ คงต้องรอชาติใหม่ข้างหน้าต่อไป ผู้ที่อยู่บนสวรรค์หรือพรหมโลก คงได้รับแต่ผลของบุญอย่างเดียว

แต่ถ้าเกิดในภาพภูมิที่ชั่ว เช่น นรก เรียกว่า คติวิบัติ ณ ที่นั้นบุญยังไม่มีโอกาสที่จะให้ผล จึงต้องรับเอาแต่ผลของบาปฝ่ายเดียวไปก่อน จนกว่าจะหมดอายุพ้นจากนรก

มนุษย์ที่กำลังมีอำนาจวาสนา อยู่ในตำแหน่งสูงก็อนุโลมเรียกได้ว่าขณะนั้นมีคติสมบัติ หากหมดอำนาจวาสนาตกจากตำแหน่งเมื่อใดก็เรียกได้ว่า คติวิบัติ

⁶ บ.ร. (บาลี) ๒๕/๓๙.

⁷ ธรรมวทโณ ภิกขุ, กรรมลิขิต, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมบรรณาการ, ๒๕๔๐), หน้า ๘-๑๐.

๒. อุปชิ หมายถึง สภาพของร่างกาย ขณะที่มีสุขภาพดีเรียกว่า อุปชิสมบัติ ขณะเจ็บป่วยเรียกว่าอุปธิบัติ ระหว่างที่ร่างกายแข็งแรงสุขภาพสมบูรณ์ บุญกุศลจะให้ผลได้ง่าย แต่ขณะที่เจ็บป่วยบาปอุกุลมักจะฉายโอกาสสามารถกันให้ผล

๓. กາລະ หมายถึง ยุคสมัย ยุคใดสมัยใด ที่ผู้มีใจเป็นธรรมมีอำนาจ สมัยนั้นเป็นกาลสมบัติ ผู้ที่กระทำความดี ย่อมจะได้รับผลทันตาเห็น

แต่ถ้าเป็นกาลวิบัติ คือ ยุคที่คนพาลหรือธรรมมีอำนาจ ผู้กระทำความดีมักจะไม่คร่ำเท็นผลผลย่อมปราກ្ញោមมาก และผู้กระทำความชั่ว ก็ยังไม่ได้รับผลของความชั่ว เช่นเดียวกัน แต่กลับจะไปได้รับผลของความดีในชาติก่อนที่ยังตกค้างอยู่ และยังไม่ได้ให้ผล ส่วนความชั่วที่กระทำอยู่ในขณะนั้น คงรอไปให้ผลในอนาคต

๔. ပូគະ หมายถึง ความสมบูรณ์แบบของการกระทำ ถ้ากระทำด้วยเจตนาที่เต็มเปี่ยมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณี เรียกว่า ปូคสมบัติ การกระทำความดีย่อมให้ผลเร็ว

ถ้าไม่สมบูรณ์และไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมหรือขัดแย้งกับประเพณีนิยมของคนทั่วไป ในขณะนั้น เรียกว่า បូគិបុត្រ ผลของความดีจะปราກ្ញោម คนส่วนใหญ่มองไม่เห็น

การที่กรรมจะให้ผลได้ ต้องรอซ่อง รอโอกาส รอสภาพแวดล้อมหลายสิ่งหลายประการ ดังกล่าวแล้ว คนส่วนมากจึงพากันเข้าใจผิดคิดว่า กรรมไม่มี ผลแห่งกรรมไม่มี มักชอบพูดว่า “ทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว” ดังที่เราห่านมักได้ยินเสียงบ่นกันอยู่ทั่ว ๆ ไป

ความจริงนั้นผู้กระทำความดี จิตย่อมผ่องใสทันที ผู้กระทำความชั่ว จิตย่อมชุ่มน้ำทันที พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่า นอกจากความบริสุทธิ์ผ่องใส และความชุ่มน้ำของจิตซึ่งปราກ្ញោមทันทีแล้ว ผลย่างอื่นของกรรมมีแน่ ๆ เพียงแต่จะปราກ្ញោមหรือเร็วเท่านั้น ขึ้นอยู่กับคติ อุปชิ กາລະ และបូគະ ดังที่ได้บรรยายมาข้างต้นนี้

ท่านเจ้าอุปมาธิวิตໄວ่ว่า สั้นนิดเดียวเหมือนหยดน้ำค้างบนยอดหญ้า เพียงแค่แสงอรุณยามเช้า มาถึง น้ำค้างนั้นย่อมเหือดแห้งไปพลัน จึงไม่ควรหลงระเริงอยู่เนื่อง ๆ จนลืมทำหน้าที่ ทำความดี ของตนengว่าเกิดมาทำไม ถ้าไม่เข้าใจให้กลับไปดูบทที่ ๑ ที่ได้กล่าวไว้แล้ว

การมีชีวิตอยู่เพื่อต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคและโรคภัยไข้เจ็บที่เข้ามาบั้นทอนชีวิตจิตใจ เพื่อให้หลุดพ้นจากมรณภัยนั้นนับว่าเป็นศึกที่ใหญ่หลวงนัก เพราะรู้สึกว่าเราจะเสียเปรียบทุกประการ

ทุกชีวิตเดินทางเข้าสู่ความตาย เมื่อคนตระเกียงที่จุดไฟทึ้งไว้ย่อมรับหรือและมีดสนิทได้ทุกขณะ ดังที่ท่านได้เปรียบไว้ว่า ชีวิตคนเราอยู่ใกล้ความตายนิดเดียว เพียงพระอาทิตย์ ดังนี้

๑. ตะเกียงถูกลมพัดเสียก่อนที่ยังมีน้ำมันเหลืออยู่ หมายถึง การได้รับอุบัติเหตุทางภูมิปัญญา พาหนะหรือเครื่องจักรกลหรือประสบเคราะห์กรรมอย่างคาดไม่ถึง เช่น การถูกฆาตกรรม เป็นต้น

๒. ตะเกียงที่น้ำมันหมดแต่ไฟเหลืออยู่ หมายถึง คนที่ยังไม่หมดอายุขัย แต่ถูกโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ได้แก่ โรคที่เกิดจากการกิน การได้รับสารเคมี ที่เป็นอันตรายร้ายแรงจนเสียชีวิต เช่น มะเร็ง เป็นต้น

๓. ตะเกียงที่จุดแล้วทั้งน้ำมันและไส้หมดไป หมายถึง คนที่หมดอายุขัย ดังที่คนเข้าใจกันว่า หมดบุญ ซึ่งความจริงก็เป็นเช่นนั้น เพราะรายยังมีชีวิตอยู่คือช่วงของการบำเพ็ญบุญ เมื่อเสียชีวิตจึงหมายถึง เวลาที่จะทำบุญได้ยุติลงหรือหมดบุญนั่นเอง

๓. การได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้า

การที่มนุษย์ปุดุชนเรียนรู้อยู่ในวัฏสงสาร เกิดจากอวิชาคือความไม่รู้ในอริยสัจ ๔ ในบรรดาหลักธรรมคำสอนที่สำคัญ ที่ทำให้พระพุทธเจ้าได้ชื่อว่าเป็นพระอันุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นศาสดาเอกของโลก และเป็นบรมครูของเหล่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายนั้น ก็คือ อริยสัจจะ ได้แก่ ความจริง อันประเสริฐทั้ง ๔ ประการ คือ ทุกข์ (ความไม่สบายกายสบายใจ) สมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์) นิโรธ (ความดับทุกข์) และมรรค (วิธีปฏิบัติไปสู่ความดับทุกข์) นั่นเอง

อริยสัจเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เพราะเป็นสัจจะที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ครบทั้ง ๔ และได้ทรงประกาศเผยแพร่ไว้ด้วยพระองค์เอง⁸ แม้แต่พระพุทธเจ้าองค์อื่น ๆ กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นองค์ในอดีต ในปัจจุบันหรือในอนาคตก็ล้วนแต่ได้ตรัสรู้อริยสัจด้วยกันทั้งนั้น⁹ แสดงว่าอริยสัจเป็นสัจจธรรมสากล มีอยู่แล้วในธรรมชาติโดยตัวเอง ไม่ใช่หรือไม่ก็ตาม พร้อมที่จะเปิดเผยตัวเองออกมานอกเมื่อ

อริยสัจเป็นแกนกลางของพระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้มากที่สุด พระพุทธองค์ตรัสไว้เสมอว่า เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว พระองค์ทรงสอนเพียง ๒ อย่างเท่านั้น คือ ทุกข์และความดับทุกข์

⁸ แสง จันทร์งาม, อริยสัจ ๔, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ชีรารักษ์พิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๓๓-๔๐.

⁹ สม. (ไทย) ๑๙/๖๐๗-๖๐๙.

พระไตรปิฎกทั้ง ๔๕ เล่ม นั้น เป็นเพียงการบรรยายอริยสัจจอย่างโดยอย่างหนึ่งในแง่มุมต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือความดับทุกข์เท่านั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “กิจฉัม ส�ಥุมสส่วน แปลว่า การฟังธรรมของสัตบุรุษเป็นการยาก”¹⁰ การดำเนินชีวิตประจำวันที่ตั้งใจเสาะแสวงหาปัจจัย ๔ ในการดำรงชีวิตอาจจะผิดจากทำนองคลองธรรม ซึ่งเกิดขึ้นจากการแก่งแย่งแข่งขันจนเป็นความเห็นแก่ตัว และเบียดเบียนกันอย่างไม่สะทกสะท้าน ถูกครอบงำด้วยโลภะ โหสัง โมหะอย่างไม่รู้ตัว จะเป็นตราบาป ที่ติดตามไปทุกภพทุกชาติ ด้วยเหตุนี้ การฟังธรรมของพระพุทธเจ้าจึงเป็นหนทางดับทุกข์พบสุข เกษมศานต์จนถึงพระนิพพานในที่สุด จึงทรงแสดงอานิสงส์ของการฟังธรรมไว้ ๕ ประการ¹¹ คือ

๑. ย่อມได้ฟังในสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
๒. สิ่งใดที่ได้ฟังแล้วไม่เข้าใจซัดย่อມเข้าใจในสิ่งนั้นซัด
๓. บรรเทาความลังเลงสัยเสียได้
๔. ทำความเห็นให้ตรงได้
๕. จิตของผู้ฟังย่อມผ่องใส

อานิสงส์ทั้ง ๕ ประการนี้ ย่อມเจริญปัญญาแก่ผู้ที่ได้สั่งตระรับฟังด้วยความตั้งใจ ดังพุทธภาษิตว่า “สุสสุสส์ ลงเต ปณุ ฉบ อปุ ปมต โต วิจก โโน” แปลว่า ผู้ไม่ประมาท พินิจพิจารณาตั้งใจฟังย่อມได้ปัญญา¹² และผู้มีปัญญาอีกที่ได้รับฟัง ดังพุทธภาษิตว่า “ปณุ สา สร วิ นิ จ นิ ป ณ ญา กิ ต ติ ล ิ โ ก ว ท ู น น ี ป ณ ญา สา ห ต ो น ร ो อ ร ิ อ ป ิ ท ุ ก ხ ស ् ส ุ ข า น ิ ว น ท ต ิ” แปลว่าปัญญาเป็นเครื่องvinijayสิ่งที่ฟังแล้ว ปัญญา เป็นเครื่องเพิ่มพูนเกียรติคุณและชื่อเสียง คนผู้ประกอบด้วยปัญญาในโลกนี้ แม้ในความทุกข์ทุกยากไร้¹³

จึงควรหาโอกาสและเวลาในการฟังธรรมและปฏิบัติธรรมเสียบ้าง เพื่อขัดเกลาภิเดشتี่เป็นสนิมค้างอยู่ในใจ ถ้าไม่สะดวกอาจจะหารือจิการอย่างอื่นที่สามารถศึกษาธรรมได้ เช่น อ่านหนังสือธรรมะ ให้พระสาวมนตร์เป็นประจำ หรือเข้าอบรมปฏิบัติธรรมตามวัดวาอารามต่าง ๆ ตามโอกาสที่เหมาะสม

¹⁰ ช.ร. (บาลี) ๒๕/๓๙.

¹¹ อง.ปณจก. (บาลี) ๒๒/๒๗๖.

¹² ส.ส. (บาลี) ๑๕/๓๑๖. ช.ส. (บาลี) ๒๕/๓๑๑.

¹³ ช.เรร. (บาลี) ๒๖/๓๕๐.

๔. การอุปัต্তิขึ้นของพระพุทธเจ้า

การกำเนิดของพระพุทธศาสนาที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์ ทั้ง ๕ ประการ ได้แก่ ศากา หลักคำสอน สาวก ศาสนสถาน และศาสนพิธี ศาสดาจึงเป็นสิ่งแรกที่ทำให้เกิดสิ่งอื่นตามมาเป็นองค์ประกอบดังกล่าว จนกระทั่งสืบทอดเป็นมรดกมาถึงเรา นับว่าเป็นโฉมลักษณ์ประเสริฐที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์และเป็นชาพุทธได้พบกับพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักคำสอนที่อุดมปัญญา ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “กิจโฉ พุทธานมุปปາໂຫ แปลว่า ความเกิดขึ้นแห่งท่านผู้รู้ เป็นการยก ถึงแมจะเด็จดับขันธปรินิพพานไป ๒,๕๐๐ กว่าปีแล้วก็ตาม พระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ก็ยังปรากฏอยู่เป็นองค์แทน ดังที่ได้ตรัสว่า “ ໂຍ ໄວ อานນท มยา ຮມໂມ ຈ ວິນໂຍ ຈ ເທສີໂຕ ປະລຸດຕູໂ ໂສ ໄວ ມມຈະເຍັນ ສັດຕາ ” อานන්ත ธรรมแล้ววินัยได้เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่เออหั้งหลาย โดยการล่วงไปแห่งเรา ธรรมและวินัยนั้น ย่อมเป็นศาสดาของท่านหั้งหลาย¹⁴ นั้นแสดงว่า วันเวลาจะผ่านไปนาน สักเพียงไหน ธรรมวินัยที่พระองค์ทรงแสดงและบัญญัติไว้ยังส่องสว่างกลางใจของพุทธศาสนาิกชน อยู่เสมอ จึงเป็นโอกาสอันดีที่เราจะได้น้อมนำเอาพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสัทธรรมเป็นที่พึงที่ระลึก อันเป็นสรณะอันเกษມสูงสุดอย่างแท้จริง

ขั้นตอนต่อไปก็อยู่ที่เราว่าจะนำหลักธรรมมาปฏิบัติอย่างไร การปฏิบัติบูชาซึ่งเป็นการบูชาที่พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญย่อมเหนือกว่าการปฏิบัติด้วยอามิสบูชาจะเป็นการเข้าถูกและเข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้ จนเห็นว่าพระพุทธเจ้ากับพระธรรมเป็นสิ่งเดียวกัน ดังนั้น การอุปัต्तิขึ้นของพระพุทธเจ้า จึงเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์โดยเฉพาะชาวพุทธ จากนี้ไปอีก ๒,๐๐๐ กว่าปี รวมครบ ๕,๐๐๐ ปี จึงจะมีพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นพระศรีอาริยเมตไตรย องค์ใหม่ อุปัต्तิขึ้นในโลกนี้อีก

สาระสำคัญจึงอยู่ที่ว่า เราได้เห็นหรือเปล่าว่าเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เราได้รู้ได้เห็นได้ปฏิบัติตามสัจธรรมคำสอนของพระพุทธองค์อย่างสมบูรณ์ มิฉะนั้น จะเสียโอกาสดีที่ได้เกิดมาหั้งทีมาพบกับพระพุทธศาสนาแต่กลับไม่เห็นคุณค่า เมื่อตนก้มมองไม่เห็นฟ้า ปลาไม่เห็นน้ำ อย่างน่าเสียดาย ฉะนั้น การอุปัต्तิขึ้นของพระพุทธเจ้านี้จึงจัดเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญในชีวิตของเราประการหนึ่ง

¹⁴ ข.ร. (บาลี) ๒๕/๓๙.

¹⁵ ท.ม. (ไทย) ๑๐/๑๖๔.

๔. การได้เกิดเป็นคนไทย

ความโชคดีที่เป็นเหตุการณ์ให้เราได้รับถืออยู่เสมออีกประการหนึ่ง คือ การได้เกิดเป็นคนไทย มีชีวิตบนผืนแผ่นดินไทย มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ มีชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่คงงามโดยอาศัยรากรฐานทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ และมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อาจจะกล่าวได้ว่าการที่เราได้เกิดเป็นคนไทยและอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยนั้น อยู่ในหลักแห่งความเจริญที่ประกอบด้วย

๑. ปฏิรูปเทศาโส
๒. ปุพเพกตปุลุณตา
๓. ยัตตสัมมาปนิธิ

๑. ปฏิรูปเทศาโส คือ อยู่ในภูมิประเทศอันสมควร มีความสัปปายะที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบสัมมาอาชีพ อีกทั้งภูมิอากาศก็อยู่ในระดับที่อาศัยอยู่ได้อย่างสบาย ไม่เดือดร้อน เนื่องจากประเทศที่อยู่บนโลกนี้ ถึงแม้มีบางคราวที่ต้องประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น ก็ไม่รุนแรงจนไม่สามารถแก้ไขและเยียวยาได้ เพราะคนไทยเราเป็นผู้มีจิตใจเมตตากรุณา มีความยิ้มแย้มแจ่มใสlob อ้อมอารีมีความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นสำคัญ อย่างในปี ๒๕๕๗ นี้ เป็นปีที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากอุทกภัยครั้งใหญ่ ที่เรียกว่า วิกฤติมหาอุทกภัยเลยทีเดียว ทำให้เกิดความเดือดร้อน หลายด้าน เช่น การประกอบอาชีพ ธุรกิจ อุตสาหกรรม การเพาะปลูก การคมนาคมบนท้องถนน เป็นต้น ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวันที่ผันเปลี่ยนอย่างมาก ซึ่งเป็นผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมากแต่ทุกฝ่ายก็พยายามให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังมีคำกล่าวที่ว่า “คนไทยเราไม่ทิ้งกัน”

ถือนฐานที่เหมาะสมมีลักษณะต่าง ๆ เช่น มีสัตบุรุษ คือคนดี ประพฤติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าจำนวนมาก มีโอกาสได้ศึกษาปฏิบัติธรรมได้มาก มีทางศึกษาศิลปะวิชาได้ตามปรารถนา มีทางประกอบอาชีพได้ตามปรารถนา มีสาธารณูปโภคเพียงพอแก่ประชาชน มีมาตรการป้องกันสาธารณภัยดี การอยู่ในปฏิรูปเทศา คือถือนฐานที่มีลักษณะนี้ซึ่งอยู่ในประเทศอันสมควร¹⁶

¹⁶ พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก ป.ร.ศ.), อธิบายธรรมวิภาค บริบทที่ ๑ สำหรับนักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตระ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหากรุณาธิคุณ, ๒๕๕๗), หน้า ๗๒.

๒. ปุพเพกตปุณณตา คือการได้สั่งสมคุณงามความดีไว้แต่ปางก่อน ซึ่งหมายถึงในอดีตชาติ อย่างหนึ่งและช่วงเวลาของชีวิตที่ผ่านมาตั้งแต่ยังเยาว์วัยถึงปัจจุบันอย่างหนึ่ง การสั่งสมคุณงามความดี มีการให้ทาน รักษาศีลและเจริญภารนาเป็นต้นนี้เป็นพลังที่สำคัญที่จะหนุนนำชีวิตเราให้เจริญรุ่งเรืองได้

ปุพเพกตปุณณ atan จัดเป็นส่วนเหตุที่อำนวยผลให้เกิดเป็นความเจริญในปัจจุบัน หรือในอนาคต แก่ผู้ทำบุญไว้ในปางก่อนนั้นเอง ปรากฏตามที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า

สุวนันตา สุสรตา
อาทิปจจุ ปริวารो

สุสันฐาน สุรูปตา
สภาพเมเตน ลพุตติ เป็นอาทิ

ความมีผิวพรรณงาม มีเสียงไพเราะ มีทรงทั้งรูปร่างงามสมส่วน ความเป็นใหญ่ มีบริวารมาก มนุษยสมบัติ เทวสมบัติ นิพพานสมบัติ สาวกarm มี ปัจเจกพุทธภูมิ พุทธภูมิ ย่อมได้คือเกิดมีแก่คน ที่เคยทำบุญไว้ในปางก่อน กล่าวคือผลบุญดังกล่าวนั้น ย่อมเกิดมีในปัจจุบันหรือในอนาคต คือ วันเดือน ปี ชาติต่อไปแก่ผู้ที่ทำบุญอันเป็นเหตุไว้ในปางก่อน หรือเดือน ปีก่อน ชาติก่อน¹⁷

๓. อัตตสัมมาปณิช คือ การตั้งตนไว้ในหลักของความดีที่สอดคล้องกับบุคคล ชุมชนและสังคม ที่ดีงาม มีความประพฤติดีด้วยกาย วาจาและใจไม่bekพร่อง ไม่ประมาทมัวแมในชีวิต จะเป็นแบบอย่าง ของกัลยานชนทั้งหลาย

ตั้งตนไว้ในประโยชน์ ๓ ประการ คือ ทิภูรัมมิกัตประโยชน์ สัมประยิกตประโยชน์ และ ปรมัตตประโยชน์ ซึ่ว่าตั้งตนไว้ขอบ หรือตั้งตนอยู่ในสุจริธรรม บำเพ็ญทาน รักษาศีล และเจริญภารนา กซึ่ว่าตั้งตนไว้ขอบ¹⁸ การตั้งกายและจิตให้ถูกต้องตามคลองธรรม เช่นตั้งตนไว้ในศีล ในศรัทธา ในจัจชะ ในสุจริต ในกุศลกรรมบด ในความเพียร ในความซื่อตรงต่อเวลา หน้าที่ บุคคล ในความ เที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง และเมื่อกล่าวโดยรวมยอดกีดีกว้างตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ เพศ ภูมิ ไม่ให้เกินหรือต่ำกว่านี้เป¹⁹

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การได้เกิดมาเป็นคนไทยมีชีวิตบนผืนแผ่นดินไทยด้วยความสุข สงบ และ ร่มเย็นด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔.

¹⁸ ช.ไมตรีจิตต์, คูมีธรรมวิภาค น.ร.ต.รี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี่ยงเชียงจงเจริญ, ม.ป.ป.), หน้า ๔๖.

¹⁹ พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนท์โก ป.ร.๙), อธิบายธรรมวิภาค ประเฉทที่ ๑ สำหรับนักธรรมและ ธรรมศึกษาชั้นตระ, หน้า ๗๓-๗๔.

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถและพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญในชีวิตของเราราที่อาศัยเหตุและผลทั้ง ๓ ประการ คือ ปฏิรูปเทส瓦โส บุพเพกตปุณตาและอัตตสมามปนิธิ ดังกล่าวข้างต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ไม่น่าจะมีเหตุผลหรือเหตุการณ์เลวร้ายอะไรที่เราจะต้องมาต่อสู้แก่เมืองแข่งขันห้ามกันให้หน่อยกายนะนี่อย่างใจกัน โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ดังเช่นทุกวันนี้

๖. การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาคือหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของเราราที่ควรประพฤติปฏิบัติ เหตุการณ์แต่ละครั้งที่เราได้ให้ทานตามโอกาสต่าง ๆ เช่น ทอดผ้าป่า กรุน ถวายสังฆทาน การบริจาคเพื่อการกุศล แก่พระภิกษุสามเณรตามวัดวาอารามด้วยปัจจัย ๔ ตามสมควร พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นบุญเขตที่ประเสริฐของชีวิทพุทธศาสนาสิ่งใด พระสงฆ์และสามเณรที่เป็นเนื้อนาบุญของโลก ไม่เสียบุญอื่นยิ่งกว่า และบุญอันบุคคลกระทำแล้วย่อมมีความสุขขณะที่มีชีวิตอยู่และเมื่อไปแล้วด้วย ดังพุทธภาษิตว่า “บุญถั่นสุข ชีวิตรสุขยมทิ แปลว่า บุญนำสุขมาให้ในเวลาสิ้นชีวิต”²⁰ และพุทธภาษิตว่า “บุญนานิ ปรโตกสมี ปติภูฐานิ โหนติ ปานินิ แปลว่า บุญเป็นที่พึงของสัตว์ในโลกหน้า”²¹ การให้ทาน รักษาศีล และเจริญภารนาอันเป็นบุญกริยาต่อบุญ ๓ ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ทำให้ชีวิตเราไม่ตกต่ำ ควรที่จะช่วยกันทำหน้าที่ปฏิการะคือตอบแทนพระพุทธศาสนาด้วยการทำนุบำรุงให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป เพราะพระพุทธศาสนาเป็นที่เกื้อกูลสั่งคมมาโดยตลอด คือทำให้พุทธบริษัททั้ง ๔ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสมัครสมานสามัคคีรักใคร่ป่องดองกัน ถึงแม้จะมีความคิดที่แตกต่างกันไปบ้าง ก็ถ้อยที่ถ้อยอาศัยประนีประนอมกันได้ โดยใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สุกแก่บุคคล ชนชั้น และสังคมได้อย่างยอดเยี่ยม

การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่ามเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนบังตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งองค์พระมหาเซตริย์ พระสงฆ์ นักปักษ์รอง ผู้นำองค์กร ตลอดจนถึงประชาชนทั่วไป จนทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่อย่างมั่นคงความราบรื่นถึงทุกวันนี้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ตามสมควรแก่ฐานะอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จะเป็นปัจจัยให้บุคคลผู้นั้นประสบแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรืองนานัปการ ดังพระบາลีว่า “สุขสส หาตา เมราไว สุข โล ອິດຈຸນຕີ” แปลว่า ปราญผู้ให้ความสุข ย่อมได้รับความสุข”²² จึงจัดว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญในชีวิตประการหนึ่งด้วย

²⁰ ช.ร. (บาลี) ๒๕/๓๐.

²¹ ส.ส. (บาลี) ๑๕/๒๖. อง.ปณจก. (บาลี) ๒๒/๔๔. ช.ชา.ทสก. (บาลี) ๒๗/๒๙๔.

²² อง.ปณจก. (บาลี) ๒๒/๔๕.

บทสรุป

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและผ่านเข้ามาในชีวิตประจำวันนั้นมีมากมายดีร้ายປบคละเคล้ากันไปตามเหตุและปัจจัย จนบางครั้งอาจจะมีเหตุการณ์ที่ทำให้เราสึกห้อแท้ หมดหวัง และสิ้นกำลังใจอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ด้วยการระลึกถึงเหตุการณ์ที่ดี ที่สำคัญซึ่งเราได้ทำไว้ ทำให้เรามีสติและปัญญาที่เข้มแข็งและตั้งมั่นอยู่ได้ไม่หัว້นไหว เป็นประดุจกำแพงใจที่แข็งแกร่งที่สุด แน่นหนาที่สุด สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคแม้จะหนักหนาสาหัสเพียงใดก็ตามให้ผ่านพ้นไปด้วยดี และมีความสงบ เยือกเย็น สุขุมคุณภรรยาพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ รอบใหม่ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันให้เป็นเรื่องปกติ ท้าทายและเป็นธรรมดางามัญ นั่นแสดงให้เห็นว่า เราได้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามกำหนดของครอบครัว นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม อาจจะมีเหตุการณ์อื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้มากมาย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ส่วนตัวหรือส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งขอไม่กล่าวถึง ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญของแต่ละคนที่แตกต่างกันไปตามวัยและประสบการณ์ แต่ทั้งนี้ให้ยึดเหตุการณ์ที่เราตั้งใจทำคุณงามความดีไว้เป็นหลักอยู่เสมอ ผลที่เกิดขึ้นหรือได้รับจะเป็นสิ่งที่เรารอคอยหรือผิดหวังก็ตามเราจะไม่เสียหายแม้แต่นิด เพราะจิตของเรามิ่งเคร้าหมอง ดังพุทธภาษิตว่า “จิตเต օสุกิลิภูฐาน สุคติ ปฏิภูกงขา” แปลว่า เมื่อจิตไม่เคร้าหมอง สุคติเป็นอันหวังได้²³ จงทำหน้าที่ถักทอความดีต่อไปจนกว่าชีวิตนี้จะหาไม่เพียงเท่านี้เราถือว่าคุ้มค่าที่สุดในชีวิตนี้ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นคนไทย และได้พบพระพุทธศาสนา

²³ ม.ม. (บาลี) ๑๒/๖๔.

เอกสารอ้างอิง

ช.ไมตรีจิตต์. คุณีธรรมวิภาค น.ร.ตรี. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี่ยงเชียงจงเจริญ, ม.ป.ป.
คมมาทโฒ ภิกขุ, กรรมลิขิต. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : ธรรมบรรณาการ, ๒๕๔๐.
พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนท์โก ป.ร.๙). อธิบายธรรมวิภาค ประเวทที่ ๑ สำหรับนักธรรมและธรรม^๑
ศึกษาชั้นตรี. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (กรุงเทพ-
มหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปีฎก. (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๐๐.
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวงศ์, ธรรมวิภาค ประเวทที่ ๒ มัชณิมภูมิ. กรุงเทพ-
มหานคร : โรงพิมพ์เลี่ยงเชียงจงเจริญ, ๒๕๗๘.
แสง จันทร์งาม, อริยสัจ ๔. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ชีราการพิมพ์, ๒๕๔๔.